

महास्वप्न जातक

अनुवादक
भिक्षु अमृतानन्द

प्रकाशक
भिक्षु चुन्द

नमो बुद्धाय

महास्वप्न जातक

अनुवादक

भिक्षु अमृतानन्द

धम्मोपाय
प्रकाशक

भिक्षु चुन्द

पद्मगर्भ चैत्यविहार, सिकंदरबजार ।

प्रथमावृत्ति: १०००

बुद्ध सं० २४२३

नेपाल सं० १०७०

मृ० १२६

प्रकाशक—
भिक्षु चुन्द
पद्मगर्भ चैत्यविहार,
बुटौल बजार ।

मुद्रक—
जेनरल प्रिण्टिङ्ग वर्क्स लि०
८३, पुराना चीनाबाजार झोट,
कलकत्ता ।

महास्वप्न जातक

भिक्षु चुन्द

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

(वसपोल भगवान् अर्हत् सम्यग्सम्बुद्धयात् नमस्कार ।)

महास्वप्न जातक

वर्तमान-खँ

छन्हु कोशल नरेशं बःनीया अन्तिम प्रहरे फिखुगू स्वप्न खन ।
न्ह्यलंचासेनसें म्हगसे खंगु फिखुता खँ लुमंकाः “थुकिया फल छु
ज्वी थें ?” धयागु मती वया ज्ञानाः खातायसं च्वना चाः कटे
यात । कन्हे खुनु सुथे सदांया थें पुरोहित ब्रह्मूत वयाः जुजुयाके
आराम पूर्वक धँदिया बिज्या मखुला धका न्यन ।

जुजु—गनं न्ह्यो वई धका ! थ्व वंगु चाःने फिखुगू म्हगसे
खना । अकिं ग्यानाः फे जक तुना चाः कटे याना । छु छलपोलपिसं
उकिया फल छु ज्वी धका कना बिज्याय् फुला ?

ब्रह्मूत—म्हगसे म्हंगु खँ कना बिज्यासा, बिचा याना
स्वये ।

जुजुं म्हगसे म्हंगु खँ ब्याकं कन । जुजुया खँ न्यना ब्रह्मूतसें
ल्हा उसि उसि यात ।

जुजु—आचार्यपिं ! छाय्, छु जुल, स्वप्नया फल मभिं-
लाकि छु ?

ब्रह्मूत—खः महाराज, स्वप्नया फल साव हे मभी (कख-
ला महाराजा सुपिना) ।

जुजु—उकिया छु परिणाम ज्वीले ?

ब्रह्मूत—महाराज ! राज्य-भय, प्राण-भय तथा सम्पत्ति-भय
(रज्जन्तरायो, जीवितन्तरायो, भोगन्तरायो)—ध्व स्वंगू भय मध्ये छुगू
भय मज्जीमखु ।

जुजु—(त्रसित जुयाः) अथेसा आचार्यपिं, थुकिया छुं प्रति-
कार याय् मफुलाले ?

ब्रह्मूत—महाराज ! प्रतिकार ला याय् थाकुई, अय् जूसां छपिनि
लागी, जिमिसं न्हागु यानानं प्रतिकार ल्वीके ; थुलि हे याय्
मफुसा छपिनि पुरोहित जुया च्वनाया छु प्रयोजन ?

जुजु—अय् जूसा छु याय् माल्ले ?

ब्रह्मूत—सर्व चतुर्क धयागु यन्न याय्माः ।

जुजु—थुकियात छु छु माःगु खः धया बिज्याहुँ । जिगु प्राण
छलपोलपिनि लहाती खः । याकनं ध्व उपाय द्वारा जिगु प्राण
रक्षा याना बिज्याहुँ ।

“आपलं धन लाभज्जी, आपलं नय-त्वनेदै” (बहुं धनं लमि-
स्साम बहुं खज्जभोज्जं आहरापेस्सामाति) धयागु मने तथाः ‘ज्यू
महाराज; छुं धन्दा कथा बिज्याय्मो, जिमिसं छलपोलया प्राण
बचे याना वी” धयाः राजदरवारं प्याहाँ वनाः नगरं पिने छथाय्
रूयले तद्वंगु यन्नशाला दय्काः आपलं दुरूत्तं पिं पशु-पक्षीत मुंकल ।
राजदरबारे पुरोहित ब्रह्मूत उतितुं उतितुं वयाः वना च्वंगु खनाः

कोशल नरेशया अग्रमहारानी मल्लिकादेवी जुजुयाके “महाराज !
छायल्या थौं पुरोहित ब्रह्मूत बथां बथां वयावं च्वन, वनावं च्वन”
धका न्यन ।

जुजु—छं धका याउंसे च्वं ! जिगु न्हाय्पने न्हय्बी द्वाहां-
वंगु मखं !

महारानी—छु आज्ञा दय्का बिज्यानागु महाराज ?

जुजु—जि थुजागु भिखुगु म्हगसे खना । पुरोहित ब्रह्मूत-
य्मं स्वंगू विघ्न मध्ये छगू विघ्न मज्जी हे मखु धका धाल । आः
इमिसं व विघ्न भय मदय्का छवय्या लागी थुजा थुजागु
महायज्ञ याय्त सना च्वन । अकिं इपिं उगु-थुगुं ज्याखंय् दरबारे
वोगु ।

महारानी—छु महाराज, छलपोलं देव सहित मनुष्य-लोके
अग्र ब्राह्मण जुयाचवंम्हसिके स्वप्नया खं न्यना बिज्याय्
धुनला ? (किं पन ते महाराज, सदेवके लोके अगब्राह्मणे सुपिनपटिकम्मं
पुच्छित्ति ?)

जुजु—भद्रे ! थ्व देव सहित मनुष्यलोके अग्रम्ह ब्राह्मण
धयाम्ह सु ? (ऋतरोपनेस भदे, सदेवके लोके अग ब्राह्मणो ?)

महारानी—छु, छलपोलं देवलोक सहित मनुष्यलोकया अग्र
पुद्रल विशुद्र निकलेशम्ह सर्वज्ञ महाब्राह्मणयात् महमस्युला ? वस-
पोलं हे जक स्वप्नया दुष्परिणाम बांलाक कने फई सिवाय मेपिसं
सुनां कनी ? बिज्याहुं, वसपोलयाथाय् बिज्यानाः म्हगसेया खं
कनाः उकिया फल न्यना बिज्याहुं ।

“ज्यु” धयाः कोशल नरेश भगवान्याथाय् जेतवन बिहारे वनाः वन्दना यानाः छथाय् फेतुत ।

समन्तभद्र—छाय् महाराज, थौला साब हे न्हिय्याक बिज्यात ?

जुजु—खः भन्ते, जि थुजा थुजागु म्हगसे खना । उकिया फल छु ज्वी थें धका पुरोहित ब्राह्मणतय्के न्यनाबले इमिसं थथे थथे धाल । आः इमिसं व भय मदय्का छ्वयत थुजा थुजागु महायज्ञ याय्त सनाच्वन । प्राणीत मरणभयं त्रसित जुयाच्वन । छल-पोल जुलसां भन्ते, देव सहित मनुष्य लोके अग्र जुया बिज्याकम्ह, हानं भूत, भविष्य तथा वर्तमानया खँ छलपोलया ज्ञानचक्षुं मख-निगु छुं मदु । कृपया जिग् थ्व स्वप्नया परिणाम छु ज्वी खनि धयागु बारे आज्ञा दय्का बिज्याःसा अज्ञानीया कल्याण ज्वीखे ।

समन्तभद्र—अथे जूसा महाराज, छपिसं म्हगसे खंगु खँ जितः कना बिज्याहुँ ।

जुजुं छसिनसें फिल्लुगू म्हगसेया खँ कन । भगवानं कथनिसें उकिया परिणाम भविष्ये थथे थथज्वी धका उजुं दय्का बिज्यात । थुलि आज्ञा जुया बिज्याय् धुंका शाक्यमुनी सम्यग्सम्बुद्धं थथे धया बिज्यात—

“महाराज ! थ्व छगू हे स्वप्नया कारणं छपित विघ्न-बाधा ज्वीगु मदु । थ्व व्याक भविष्य-सूचक खः । ब्रह्मतृप्त्यं धात्थे हे सत्य-धर्मे प्रतिष्ठित जुयाः अथवा सत्यया आग्रह यानाः छपिनि उपरे स्नेह तथाः स्वप्नया फल कंगु मखु, बरु आपलं धन लाभज्वी

धयागु स्वार्थया मिखां व जीवनवृत्तिया लागी जक अथे धाःगु स्वः (ब्राह्मणा पन न धम्मेषु धम्मताय तयि सिनेहेन कथयिंसु बहुं धनं लभिस्सामाति आभिस चक्खुताय जीवितवुत्तिं निस्साय कथयिंसु) । महाराज ! थुजागु स्वप्न छपिसं जक खंगु मखु, न्हापा न्हापायापिं जुजुपिसं नं थथे हे खंगु दु । उगु बखते नं ब्रह्मूतयसं स्वप्नया फल यन्नया हे कपाले दीकल । तर सु-पण्डितया खं न्यना बोधिसत्त्वयाके स्वप्नया खं न्यसंलि, बोधिसत्त्वं जिं थें हे भविष्यया बारे खं कन धका उजुं दय्काः निम्न अतीतया खं आज्ञा दय्का विज्यात ।

अतीत-खं

अतीत समये बनारस देशे ब्रह्मदत्त जुजुं राज्य याना च्चंगु बखते, बोधिसत्त्व उदिस ब्राह्मण कुले जन्म जुल । तःधिक जुसंलि वसपोल ऋषिया भेष कया प्रब्रजित जुल । ध्यान द्वारा अभिज्ञा व समापत्ति लाभ याना हिमालय पाखे ध्यान-कूडा यानाच्चन ।

छन्हुया दिने बनारसया ब्रह्मदत्त जुजुं रात्रीया अन्तिम प्रहरे म्मिखुगू स्वप्न खन । थ्व स्वप्न खनाः जूजु ग्यात । न्यालंचासंलि जुजुया मने, “थ्व म्हगसे म्हंगुलिं जितः छु छु ज्वी थें मस्यु !” धयागु कल्पना जुया मरणभयं ग्यानाः लासायसं च्चना चाः कटे यात । चाः कटे जुया यतुयू जूसंलि, पुरोहित ब्रह्मूत वया, “महाराज ! सुखपूर्वक धँदिया विज्या मखुला” धका न्यन ।

जुजुं धाल—“आचार्यपिं ! छु सुखपूर्वक न्यावई धका ! न्हिग च्चाने जिं म्मिखुगू तद्वंगु म्हगसे खना । व म्हगसे म्हसंनिसं जितः

त्रास जुल । थ्व म्हगसे म्हंगुलि जितः छु ज्वीतिनि थें ! थुगु बारे
छलपोलपिसं छुं खँ कना बिज्याहुँ !”

“महाराज ! म्हगसे म्हंगु खँ नि कना बिज्याहुँ, अले जिमिसं
उकिया खँ कने ।”

पुरोहिततय् खँ न्यनाः जुजुं म्हगसे खंगु खँ ब्याक कन ।
जुजुया खँ न्यना पुरोहितपिसं लाहा बोबोस्यात ।

“आचार्यपि ! छाया लाहा बोबोस्यानागु ? थ्व म्हगसेम्हं-
गुलि जितः छुं विघ्नज्वीगु दुलाकि छु ?”

“महाराज ! म्हगसेम्हंगु ला साब हे मभिं । राज्य हानि,
जीवन हानि तथा धन हानि धयागु थ्व स्वता हानि मध्ये छता
हानि मज्वी मखु ।”

“आचार्यपि ! थुकि बचेज्वीगु उपाय छुं मदुला ?”

“महाराज ! खः ला थ्व स्वप्नया फल साब कडा, तथापि
छपिनि लागी जिमिसं थुकिया उपाय अवश्य याय् । अकिं थुकिया
उपाय दु हे धाय्माः । छलपोलया लागी जिमिसं थुलि हे मयाःसा,
जिमिसं शास्त्र पढे याना तयागु छु ज्या लगे जुल ?”

“अय्जूसो छुयाय् मालले ?”

“महाराज ! प्यंगू वस्तुया यज्ञ याय् मालः ।”

“ज्यू, आचार्यपि ! याना बिज्याहुँ । जिगु प्राण छलपोल-
पिनि लाहाती । न्ह्याकथं याना नं जितः थ्व भयं मुक्त याना
बिज्याहुँ ।”

“भीत नं धन दई, जुजु नं खुशी जुई, नय्गु त्वनेगु नं यको

दई” धका मंती तथा: ब्रह्मू तसें, “महाराज, चिन्तित जुया बिज्याय् मो” धका जुजुयात आशवासन बिया: इपिं लाय्कुलिं प्याहां वन । नगरं पिने इमिसं छ्थाय् यज्ञकुण्ड दय्कल । आपालं व्यप्यांचूपिं ह्या: यज्ञकुण्डया थामे चिनातल । आपालं पक्षीत काय्के छूत । “श्वश्वमा:, श्वश्वमा:” धा:धां ब्रह्मू त लाय्कुली धुवांधु वन ।

उकी मध्ये राजपुरोहितया शिष्य छ्म्ह दु । व साव विद्वान तथा सत्यवादी धर्मवादी स्पष्टवादी । वं थ:म्ह गुरुयाके थथे न्यन—

“भो गुरु ! छलपोलं जित: स्वंगुलिं बेद स्यनाबिल । उकी जिं गन हे प्राणीहिंसा याना: सुयातं भिनि बा जी धयात:गु मखना । तर छलपोलपिसं धा:सा जुजुयात यज्ञ याय्मा: धका धयाबिज्यात, श्व गथेल्या ?” (आचरिय ! तुम्हेहि मयं तयो वेदे उगण्हापिता, ननु तेसं एकं मारेत्वा एकस्स सोत्थि कम्मस्स करणत्ताम नत्थींति ?)

“हे तात, थथे याकुसा धका भी त नं धन दई, नय्-त्वनेगु नं यक्को दई । छ: ला जुजुया धुकू रक्षा याइम्ह थें धका च्वं ।” “तात ! इमिना उपायेन अम्हाकं बहुं धनं उप्पज्जिस्सति, त्वं पन रज्जो धनं रक्खितु कामो मच्चसी ति ।”

“भो गुरु, आमथे जूसा, आम ज्या जित: प्रसन्न मजू । छल-पोलं स्वया मात्थें याना बिज्याहुँ । छलपोलयाथाय् च्वनाया जित: छुं प्रयोजन मदु” धया: माणवक, चाह्युछुं राज्योद्याने वन ।

उखुनुया हे दिने बोधिसत्व नं, “थौं जि नगरपाखे वन धा:सा:

बन्धने च्वंपि प्राणीपित उद्धार यायूफई” धयागु सीका आकशं
 व्वया बनारसे जुजुया राज्योद्याने वना लोहँ छगले सुवर्णमूर्ति थें
 फेतुना बिज्यात । माणवक बोधिसत्वया न्होने वन । न्होने वनाः
 वन्दना याना छखेपाखे फेतुना वसपोललिसे कुशल-क्षेम खँ लहात ।
 बोधिसत्वं मधुरतापूर्वक कुशलक्षम खँ लहाना थथे न्यनः—

“माणवक ! थनयाम्ह जुजुं बांलाक राज्य याःला ?”

“भन्ते ! जुजु ला धार्मिक हे जू । किन्तु पुरोहिततयसं वस-
 पोलयात भति मखुगु लँप्वी यंकाच्चन । जजुं भिखुगू म्हगसे
 म्हन । व खँ जुजुं पुरोहिततयत कन । इमिसं म्हगसेया कुफल
 मदय्का छ्वयत प्राणीहिंसा याना ‘यज्ञ यायूमाः’ धका घोर यज्ञ
 यायत सनाच्चन । छलपोलथें जापिं ऋषिमुनिपिसं जुजुया
 म्हगसेया फल कना, भयभीत जुया च्वंपि उलिमछि अशरण
 प्राणीपित मुक्त याना बिज्याय् मोला ?”

“माणवक ! जिं जुजुयात बांलाक म्हमस्यू । जुजुं नं जितः
 म्हमस्यू । यदि जुजु थन वयाः स्वप्नया खँ जिके न्यंसा, अवश्यनं
 जिं उकिया फलाफल यथार्थ कनाबी ।”

“अथे जूसा भन्ते ! जिं जुजुयात व्वना ह्ये । छलपोल पलख
 थनसं च्वना बिज्याहुँ” धयाः माणवक जुजुयाथाय् वनाः थथे
 धालः—

“महाराज ! आकरो व्वयेफुम्ह तपस्वी छम्ह छलपोलया
 उफाने वयाच्चन । वसपोलं छपिसं खना बिज्यागु म्हगसेया
 अर्थ (=फल) कने धका धाल ।”

माणत्रकया खँ न्यनाः जुजु उघरिमे हे लावाल्स्करत मुना
उभ्राने वन । जुजुं बोधिसत्त्वयात वन्दना यानाः थथे धालः—

“मन्ते ! छलपोलं जि खनागु म्हगसेया अर्थ स्यूला ?”

“स्यू, महाराज !”

“अथे जूसा आज्ञा दय्का बिज्याहुँ ।”

“ज्यू महाराज ! जिं कने, किन्तु न्हापां छलपोलं खना बिज्या-
गु म्हगसेया खँ निं जितः कना बिज्याहुँ”

“हवस मन्ते !” धया जुजुं थःम्हं खंगु म्हगसेया खँ व्याक्क
कँसे न्हापां थथे धालः—

“उसभा ह्कखा गावियो गवा च
असो कंसो सिगालि च कुम्भो
पोक्खरणी च अपाक चन्दनं
लापूनि सीदन्ति सिला प्लवन्ति
मण्डूकियो कण्हसप्पे गिलन्ति
काकं सुवण्णा परिवारयन्ति
तसावका एलकानं भया हि ।”

[वृषभ, सिमा, सा, डोहँ, सल, कँय्, धोँचा, धपः, पुखु, मबुगु,
चन्दन, तूबा डूबे जई, लोहँ च्चीक यंकई, व्यांतसें हाकुपिं ताहा
नई, राजहंसत कोतय् ल्यू ल्यू जुई, चोले खना पैत ग्याई ।]

थुलि धयाः जजुं छग्गू छग्गू स्वप्नया खँ भोलं कँसे थथे धालः—

(१) मन्ते ! छग्गू स्वप्न थथे खना—प्यम्ह हाकुपिं वृषभत
त्त्वाय् धका प्यखेधिवेँ लाय्कुया आंगने मूँ वल । ‘वृषभ युद्ध स्वय्’

धका मनूत नं मूं वल । वृषभत ल्वाय् थें ल्वाय् थें सना नाद
याना, गर्जे जुया, मल्वासे ल्याहां वन । थ्व प्रथम खनागु स्वप्न
खः । थुकिया छु फल जुई ?”

महाराज ! थ्व स्वप्नया फल न छपिनि पालाय् दई, न जिगु
पालाय् दई । किन्तु भविष्ये अधार्मिक तथा कपटि जुजुपिनि
पालाय् व अधार्मिक मनूतय् पालाय् दई । भविष्ये लोक हिला
वनि । उगु बखते धर्म म्हः जुई, अधर्म अपो जुई । लोकया अव-
नति जुई । वा बांलाक वई मखु । सुपाय् चक्कना वनि । वामा
आदि सुखु गना वनि । दुर्भिक्ष जुई । उजागु समये, प्येवेधिखें
वा वई थें च्वंक सुपाय् त्वप्पु वई । मिस्तसैं पानाःतगु ‘वा’ दुने
दुकाई । छें-छिं दनेत ज्याभः ज्वना ज्यामित प्याहां वनीगु बखते
गुलि तस्सकं वा वई थें च्वंक द्य न्याई, बिजुलि चमके जुई, परन्तु
ल्वाय् धका वोपि वृषभत ल्याहां वं थें, सुपाय् व्याक्क चक्कना वना
वा वई मखु । महाराज ! थ्व थुकिया फल खः । छलपोलयात
थुकिं छुं विप्र ज्जीमखु । थ्व गुगु स्वप्न छपिसं खंगु खः, व
भविष्य सम्बन्धी खः । पुरोहिततय्सं धाःगु खँ केवल थःगु जीवि-
काया लागी धाःगु खः ।

थुगु प्रकारं प्रथम स्वप्नया अर्थ कनाः बोधिसत्वं, ‘निगूगु
स्वप्नया खँ कना बिज्याहुँ’ धका धाल । जुजुं कन ।

(२) भन्ते ! निगूगु स्वप्न थथेः—चिचिमागु सिमा व सिमा-
चात पृथ्वीं प्याहां वयाः क्वलाछि अथवा कुच्छिति थाहां मवैनिवं
हे स्वां हल, फल सल । थुकिया छु फल जुई ?

महाराज ! थुकिया फल नं लोकया अबनति ज्वीबले, मनु-
 तय् आयु म्हः ज्वीबले दई । अनागते सत्वपिनि राग बढे जुई ।
 बैश मगावं हे मिसामचात मिजंतलिसे स्यनि । मिजंतलिसे
 स्यनातिनि ऋतुनी जुई । गर्भिणी जुयाः काय् म्हाय्पिं यक्व
 दय्कई । चिचिमागु सिमात बुया वय् थें व मिसात ऋतुनी जुई ।
 स्वां व फल सय् थें इमि मचा-खाचात जुई । थुकिया कारणं नं
 छलपोलयांत छुं हानि ज्वीगु मदु । स्वंगूगु स्वप्रयां लँ कना
 बिज्याहुँ ।

(३) भन्ते ! उखुनु हे बूम्ह साचिया दुरू थुसातसें त्वन ।
 थ्व स्वंगूगु स्वप्न खः । थुकिया छुं फल जुई ।

महाराज ! थुकिया फल नं अनागते थकालिपिन्त आदर
 सत्कार यायगु तोता हइगु बखते दई । अनागते मनुत मां-बौ व
 ससमा-ससबौपिं खना लज्या चाई मखु । थःथःम्हं तुं कुटुम्ब
 पाले याई । थकालिपिंत यःसा नय्गु-त्वनेगु भतिचा बिई, मयःसा
 बिई मखु । वृद्धजनपिं अनाथ ज्वी, पराधीन ज्वी । उखुनु हे बूम्ह
 साचिया दुरू थुसातसें त्वं थें, वृद्धतसें मचातय् चाकरी याना
 जीविका याना च्वनेमालि । थुकिया कारणं नं छलपोलयात छुं
 हानि ज्वीगु मदु । प्यंगूगु स्वप्नया लँ कना बिज्याहुँ ।

(४) भन्ते ! सालेफुपिं, कुब्बी फुपिं, दद्विकपिं डोहँतयत्,
 युग परम्पराय् ज्वते मयासे, ल्याय् म्हपिं डोहँतयत् ज्वते वात ।
 इमिसं धुर साले मफया अर्थे दना च्वन । गाडा मन्हात । थ्व
 प्यंगूगु स्वप्न खः । थुकिया छुं फल जुई ?

महाराज ! थुक्रिया फल नं अनागते, अधार्मिक जुजुपिं ज्वी बले खने दई । अनागते अधार्मिक व कपटि जुजुपिसं; पण्डितपिं, परम्परानिसें चले जुया वोपिं, ज्या-खँ सफल याय गुली सामर्थ्य दुपिं, बुद्धिवान्पिंत यश (=राजपद) वो मखु । धर्मसभाय तथा न्यायालये पण्डितपिं, व्यवहार कुशलपिं तथा वृद्धपिं अमात्यापिन्त तई मखु । किन्तु थुक्रिया विपरीत ल्यायम्ह ल्यायम्ह-तय्त यश बिई । उजापिंत हे जक न्यायालये तई । इमिसं राजकार्य व योग्यायोग्य बांलाक सीके मफया: थ:गु यश रक्षायाय फई मखु । न राजकार्य निपुण ज्वीक याय फई । निपुण ज्वीक ज्या-खँ याय मफया इमिसं ज्या-खँ तोती । वृद्धपिसं नं यश प्राप्त मजूगुलि ज्या-खँ बांलाक याय फुसां, “छु याय्त थुपिं, म्नीपिं पिन्यापिं ज्वी हे धुं कल, दुनेयापिं तरुणतसैं हे याई मखा” धका परे जूगु ज्या-खँ याई मखु । थुगु प्रकारं जुजुपिनि सर्वत्र हानि जुई । धुर साले मफुपिं डोहँतय्त धुरे जोतेया: थें व धुर सालिपिं तद्धिकपिं डोहँतय्त युग परम्पराय जोते मया:गु थें ज्वीतिनि । थुक्रिया कारणं नं छलपोलयात छुं हानि ज्वीगु मदु । न्यागूगु स्वप्नया खँ कना विज्याहुँ ।

(५) भन्ते ! निप्वा: म्हुतु दुम्ह सल छम्ह खना । वयात निखेरनं डाना बिया चवन । वं निप्वालं म्हुतुं नल । थव न्यागूगु स्वप्न ख: । थुक्रिया छु फल जुई ?

महाराज ! थुक्रिया फल नं अनागते अधार्मिक जुजुपिनि पालाय दई । अनागते अधार्मिक मूर्ख जुजुपिसं, अधर्मी व लोभी-

पित न्यायाधीश याई। पाप व पुण्यया भेद मस्यूपि मूर्खतसें सभाय् च्वना न्याय याई। इमिसं वादी, प्रतिवादी निखलसिके घूस नई। मानो निप्वाः ऋतु दुम्ह सलं निखयरनं डाना नया च्वंथे। थुकिया कारणं नं छलपोलयात छुं हानि ज्वीगु मद्दु। खुगूगु स्वप्नेया खँ कना बिज्याहुँ।

(६) भन्ते ! मनूतसें दोछि मू वंगु लुँया द्यमा छपा सफा-ज्वीक सिला हयाः, छम्ह बुढाम्ह धोँचित, “थुकी चोफा” धका तथा बिल। वं उकी चोफात। थ्व खुगूगु स्वप्न खः। थुकिया फल छु जुई ?

महाराज ! थुकिया फल नं अनागते दई। अनागते अधर्मी व बेजाति जुजुपिसं, जाति सम्पन्नपि कुलपुत्रपिनि उपरे शंका याना इमित यश बी मखु। अकुलीनपि वृद्धि याई। थुगु प्रकारं महान कुलयापि दुर्गति (=विनाश) प्राप्त जुई व नीचकुलयापि ऐश्वर्ये प्राप्त जुई। महानकुलयापिसं जीविका याय् मफया, “थुमिगु आश्रय कयाः जीविका याय्माल” धका अकुलीनपित थः म्हाय् मस्त विई। थुगुरूपं बुढाम्ह धोँचां लुँया द्यमाय् चोफाः थें, कुलीनपि म्हाय्मस्त अकुलीन पुरुषपिलिसे च्वनि। थुकिया कारणं नं छपित छुं हानि ज्वीगु मद्दु। न्हय्गूगु स्वप्नेया खँ कना बिज्याहुँ।

(७) भन्ते ! छम्ह मनूनं खिप निला तुती तःले तल। व फेतुना च्वंगु कोपुया तःले बुढीम्ह धोँचां छम्ह च्वनाच्वन। वं व मनूनं निलातःगु खिप ब्याक्क नल। थ्व न्हय्गूगु स्वप्न खः। थुकिया फल छु जुई ?

(११) भन्ते ! छगू लाख . मू वंगु श्रीखण्डया सार, धोगिगु
ध्याचनाःलिसे हिला काल । थ्व किंछगूगु स्वप्न खः । थुकिया
फल छु जुई ?

महाराज ! थुकिया फल नं अनागते शाक्यमुनि बुद्धया शासन
फुनावनी बले दई । अनागते प्रत्यय (=वस्तु) लोभी, निर्लज्जी भिक्षुपिं
आपा दई । इमिसं, गुगु उपदेश भगवान् बुद्धं 'वस्तु-लोभ मद्य-
केमाः' धका कनातःगु खः व हे उपदेशयात चीवरादि वस्तुया
आशा कयाः मेपितं कनि । प्रत्ययया आशा मकासे संसारं उत्तीणं
ज्वीगु लक्ष कया, निर्वाण न्होने तथाः धर्मोपदेश याय् फईमखु ।
“जिगु उपदेश व मधुर स्वर न्यनाः मनूतसें जितः चीवरादि दान
विई अथवा दान बीगु इच्छा याई” धयागु आशा तथाः धर्मोपदेश
याई । हानं गुलिं भिक्षुपिसं दोवाते अथवा राजद्वारे अथवा मेमेगु
थासे च्वनाः कार्षापण* अर्धपाद,* मासक* व रूपी* आदिया
कारणे धर्मोपदेश याई । थुगु प्रकारं भिक्षुपिसं, निर्वाण उदेश्य
याना कनातःगु धर्मयात, चतुप्रत्यय व मूल्यया कारणे उपदेश याई ।
मानो छगू लाख वंगु चन्दनसार, धोगिगु ध्याचनाःलिसे हिलाकाः
थे । थुकिया कारणं नं छलपोलयात छुं हानि ज्वीगु महु । किनि-
मूगु स्वप्नया खँ कना बिज्याहुं ।

(१२) भन्ते ! फुसुछुगु लौका (=टुंबा) खुसी दुबिल ।
थुकिया फल छु जुई ?

महाराज ! थुकिया फल नं अनागते अधर्मी जुजुपिनि पालाय्

* बुद्ध-समयया दाया प्रभेद ।

लोके परिवर्तन जुयाः बईबले दई । उगु समये जुजुपिसं कुलीन कुलपुत्रपित यश बीमखु । अकुलीनपिन्त जक यश बिई । इपिं (=अकुलीनपिं) ऐश्वर्यशाली ज्वी । थुपिं (=कुलीनपिं) दरिद्र ज्वी । जुजुया न्होने, राजद्वारे, अमात्यपिनि न्होने व न्यायालये नं फुसुलुगु टुम्बा लखे दुबी थें इमिगु हे खँ स्थोर, निश्चल, सुप्र-तिष्ठित जुई । संघ सभाय् नं, संघपिनि ज्या याय्थाय् नं, गणपिनि ज्या याय्थाय् नं, पात्र चीवर परिवेणादि सम्बन्धे व न्याय याय् थाय् नं दुःशील पापकारीपिनि हे जक वचन कल्याण भालपाः काई । लज्जयावान् भिक्षुपिनि वचन कल्याणकारी भालपई मखु । थुगु प्रकारं सकबनं फुसुलुगु टुम्बा डुबे जू थें जुई । थुकिया कारणं नं छलपोलयात छुं हानि ज्वीगु महु । मिं स्वंगूगु स्वप्नया खँ कना बिज्याहुँ ।

(१३) भन्ते ! कोथापाय् कुगु तःफिगु लोहँ छगः दोंगा थें लखे च्वीके यंकल । थुकिया फल छु जुई ?

महाराज ! थुकिया फल नं उजागु हे समये दई । उगु बखते अधर्मी जुजुपिसं अकुलीनपित यश बिई । थुपिं ऐश्वर्यशाली ज्वी । कुलीनपिं दरिद्र ज्वी । थुमिगु प्रति सुनां नं गौरव तई मखु । इमि (=अकुलीनपिं) प्रति जक गौरव तई । जुजुया न्होने, अमात्य-पिनि न्होने तथा न्यायालये, न्याय याय्गुली सामर्थ्य दुपिं, तःफिगु लोहँ थें जापिं कुलपुत्रपिनि खँयात प्रमाण माने याना प्रतिष्ठित याई मखु । थुमिसं छुं धाल कि इमिसं 'छु धया च्वनागु ल्या ?' धका लाय् जक बुई । भिक्षुपिनि सभाय् नं च्वे कनागु व्याक्क

चासे, शिक्षाकामी शीलवान् भिक्षुर्पितः गौरव, मान, आदर तर्ह
मखु । न थुमि खँयात प्रमाण माने थाई । मानो तःफिगु लोहँयात
ज्वीक यंकः थें ज्वी । थुकिया कारणं नं छलपोलयात छुं हानि
ज्वीगु मदु । फिन्यागूगु स्वप्नया खँ कना बिज्याहुँ ।

(१४) भन्ते ! कस्तिहा पाय्धिकःपिं व्यातसें ततःधिकःपिं
कालसर्पतयत् बेगं छित्तुलिनाः, पलेस्वांया दं बाकुथले थें बाकुथला
वल । थुकिया फल छु जुई ?

महाराज ! थुकिया फल नं लोकया अवनति जुया वनीगु
बखते दई । व बेलस मनूत असाद्धे रागी ज्वी । क्लेशया बशे
ज्वनीपिं जुयाः ल्यासे ल्यासेपिं थः मिसाया बशे ज्वनी । छें च्वंपिं
दास कर्मचारी, सा-मे आदि व लुं-वह ब्याक्क इमि हे अधीने
ज्वी । 'फलानागु लुं-वह अथवा मोती आदि गन दु' धका भाःत-
म्हस्यां न्यनी बले, "न्हाथाय् दुसां छन्त छाय्माल ? जिगु छें
थुगु दु थुगु मदु धका सीक वइम्ह जुलका छ मखुला ?" धया
अनेक प्रकारं बोबियाः, वचनरूपी बाणं सुया, नोकर-चाकरपिन्त
थें थःगु बशे तर्ह । मानो कस्तिहा पाय्धिकःपिं व्याचिया मचातय-
सं, घोर विष दुपिं कालसर्पयात नुना छो थें ज्वीतिनि । थुकिया
कारणं नं छलपोलयात छुं भय मदु । फिन्यागूगु स्वप्नया खँ कना
बिज्याहुँ ।

(१५) भन्ते ! कस्तिहा बर्णया कारणं 'सुवर्ण हंस' धायका
च्वंपिं सुवर्णहंसतसें फिन्नु असद्धर्म युक्तपिं, गामे नसा मावना च्वंपिं
कोतयत् चाःउयेका च्वत्त । थव फिन्यागूगु स्वप्न खः । थुकिया
छु फल जुई ?

महाराज ! थुकिया फल नं अनागते दुर्बल जुजुया [पालाय्
 दई। अनागते जुजुपिं हस्ति आदि शिल्पे दक्ष ज्वीमखु। युद्ध
 याय्गुली विशारद ज्वी मखु। थःगु राज्ये विपद परे ज्वीगु
 आशंकां जजुपिसं समान जातियापिं कुलपुत्रपित्त ऐश्वर्य मब्युसे,
 थः तुतीक्वे च्वनीपिं नौ व स्वीकातय्त ऐश्वर्य बिई। जाति गोत्र
 सम्पन्नपिं कुलपुत्रपिसं, राजकुले प्रतिष्ठा मदयाः जीविका याय्
 मफया, ऐश्वर्यं च्वनाच्वंपिं जाति गोत्र हीनपिं अकुलीनपिनि सेवा
 याई। सुवर्ण हंसतसं कोतय्त चाःउयेका च्वंगुथं ज्वीतिनि। थुकिया
 कारणं नं छलपोलयात छं भय मदु। भिखुमूगु स्वप्नया खँ कना
 बिज्याहुँ।

(१६) भन्ते ! न्हापा न्हापा धुँनं चोलेतय्त नल। तर जिं
 चोलेतय्सं धुँयात लित्तु लिना 'मुरु मुरु' याना नःगु खना। मेपिं
 दुगु फेत, चोलेचाँ धुँयात नःगु खनाः ग्याना बीसेवनाः, ख्वात्तुगु
 भाःले द्वाहाँ वना सुला च्वन। थव भिंखुमूगु स्वप्न खः। थुकिया
 फल छु जुई ?

महाराज ! थुकिया फल नं अनागते अधर्मी जुजुपिनि पालाय्
 दई। उगु समये अकुलीनपिं राजपुरुषपिं ऐश्वर्यशाली ज्वी। कुली-
 न मनुष्यपिं अप्रसिद्ध व दरिद्र ज्वी। राजपुरुषपिसं जुजुयात
 खँ न्यंका विश्वासी याना तई। न्यायालय आदि स्थाने नं थःगु
 शक्ति बलाका तई। कुलीन मनूतय् परम्परानिसं चले जुया वया
 च्वंगु बुँ-बालि वस्तु आदि ब्याक्क 'जिमिगु खः' धका अभियोग
 यानाः ल्वापु पिकाई। वस्तुया धनी कुलीनपिं वया, "थव छिमिगु

मखु, जिमिगु खः” धका न्यायालये वयाः वाद-विवाद याइगु बखते बेटया कथिं दाय्का, कक्कुतिना पित्तिके ह्याः— “छिमिसं थःगु प्रमाण मस्युला ? बरो जिपिलिसे ल्वा वईपिं ; थथें जुजुयात धया लाहा तुति त्वाल्हाका बीला ?” धका ख्याई । इपिं नं थुपिं खना ग्यानाः “कयादिसँ छिकिपिनि हे खः” धया थःगु बस्तु तोता भयभीत जुया छँ ल्याहाँ वनी । पापी भिक्षुपिसं नं शीलवान् भिक्षुपित्तं मनेवत्थें हाय्कई सास्ति याई । शीलवान् भिक्षुपित्तं गन नं च्वनेथाय् दईमखु । इपिं जंगले वनाः ख्वात्तुगु भाःले द्वाहाँ वना च्वनी । थुगु प्रकारं हीन जातिपिनि द्वारा व पापी भिक्षुपिनि द्वारा पीडित् ज्वीका च्वनीपिं कुलपुत्रपिं व शिक्षाकामी भिक्षुपिं ; चोलेचिया भयं धुँ भालु ईत्यादि प्राणीत विसीवं थें विसे वनी । थुकिया कारणं नं छलपोलयात छुँ हानि ज्वीगु मदु । थ्व ब्याक्क स्वप्न अनागत सम्बन्धी खः ।

महाराज ! पुरोहित ब्रह्मूतसँ छलपोलयात गुगु हिंसा याय्-माःगु ‘यज्ञ याय्माः’ धका धाल व केवल “आपालं धन दई” धयागु आशां व थःगु जीवनोपायया कारणं हे जक अथे धाःगु खः । धात्थ ज्ञानं बिचाःयानाः धाःगु मखु । न छलपोलया उपरे स्नेह तथा हे धाःगु खः । थ्व स्वप्नया फल ब्याक्क अःख । थुकिया फल आः दइगु मखु । यज्ञादि हिंसाकर्म याय्माःगु मदु । छाय् धाःसा - थ्व ब्याक्क स्वप्नया फल लोक परिवर्तन जुयावइगु बखते, अकारणयात कारण, कारणयात अकारण, अभूतयात भूत, भूतयात (=सत्ययात) अभूत (=असत्य) धका धाइगु समये

दर्श । हानं अलज्जीपिं यक्व दया लज्जीपिं म्हः जुया वइगु समये
दर्श । वर्तमाने न छलपोलया समये, न जिगु समये, न थ्व मनुष्य-
युगे थुक्किया फल दर्श । अकिं महाराज ! गुगु छपिसं स्वप्नया दोष
मदयका छ्यू धका यज्ञ-कर्म यायत् सना बिज्याःगु खः व ज्या
भन अःख जुल । व ज्या याना बिज्याय् मते । सुं प्राणीया प्राणः
कया सुयातं सुख शान्ति ज्वीमखु । स्वप्नया कारणं छलपोलयात
छुं हे विप्ल-बाधा ज्वीमखु ।

थुगु प्रकारं बोधिसत्वं जुजुयात आश्वासन बिया बन्धने च्वंपिं
प्राणीपित मुक्त यानाः, आकाशे च्वनाः, “महाराज ! आवंलि पुरो-
हिततय् खँ न्यना हिंसाकर्म याना यज्ञकर्म याना बिज्याय् मते”
धका धर्मोपदेश यात । थुलि यानाः जुजुयात न्यागू शीले प्रतिष्ठित
यानाः बोधिसत्त्व आकाशमार्गं तुं थः च्वनेथाय् ल्याहाँ बिज्यात ।

जुजु नं वसपोलया उपदेशे च्वनाः, दानादि पुण्यकर्म यानाः,
यथाकर्म परलोक वन ।

थुकथं समन्तभद्रं कोशल नरेशयात भिखुगू महास्वप्नया
परिणाम खँ कनाः, स्वप्नया बारे छुं हे भय काय्माःगु मदु धका
शान्त्वना बियाः, मरण-भयं ग्यानाच्चंपिं दक अशरण प्राणीपित
अभयदान बीका, देश छगूलि शान्तिया फय् वय्काः, यज्ञया ज्या
ब्याक्क तोतकाः, वर्तमान् घटनालिसे अतीतया खँ स्वानाः ; उगु
समये जुजु जुयाच्चंम्ह आःयाम्ह आनन्द खः, माणवक सारिपुत्र खः
तथा तपस्वी जुया च्वंम्ह जि हे खः धका उपदेशमाला सिधय्काः
बिज्यात । भगवानया खँ न्यना सकसितं आनन्द प्राप्त जल ।

॥ सिद्धिरस्तु ॥

अनुवादकया सफू

—००००००—

गृही-विनय (द्वितीयावृत्ति)			१)
धम्मपद (द्वितीयावृत्ति) ७०		सजिल्द	१४०
कर्मविभाग	...	...	१२४
आर्यसत्य	...	...	११६
त्रिरत्न वन्दना (तृतीयावृत्ति)		...	१२४
धम्मपदट्टकथा ३॥)		सजिल्द	४॥)
ज्ञानमाला (चतुर्थावृत्ति)			७५
पाठ्यसूत्र	...	...	३६
बुद्ध-जीवनी	...	...	१)
धर्म व विनय	...	...	३६
जातकमाला भाग - १		...	५०
जातकमाला भाग—२		...	७५
अप्रश्रावक	...	...	२०
महास्वप्न जातक	...	...	२५

सफू दईगु थाय्—

पद्मगर्भ चैत्यविहार, बुटौल बजार ।

प्रधान देन्टल हाल, असन्टोल, पाल्पातान्सेन ।

श्रीघः विहार, नःघटोल, कान्तिपुर, नेपाल ।

ज्ञानमन्दौर पुस्तक विक्रेता, जुद्धसडक, कान्तिपुर, नेपाल ।

यंमंगल विहार, ललितपुर, नेपाल ।